

Tadeusz Ołdakowski

Dziesięć lat temu, dokładnie 5 kwietnia 1993 r., został uruchomiony system rozliczeń dla największych banków za pośrednictwem Krajowej Izby Rozliczeniowej SA. Do jego uruchomienia niezbędna była wola współpracy ze strony wszystkich banków, w tym w szczególności Narodowego Banku Polskiego, a także Związku Banków Polskich. ZBP wystąpił w 1991 r. z inicjatywą nadania priorytetu powstaniu instytucji zdolnej do stworzenia nowoczesnego systemu rozliczeń i jego wprowadzenia. Konieczność usprawnienia rozliczeń była podyktowana występującymi w tamtym czasie nieprawidłowościami w systemie rozliczeń, wysokim poziomem kredytów nieregularnych w bankach, rosnącymi zatorami płatniczymi w kraju.

Uruchomienie systemu (pierwszym był SYBIR – system Izby Papierowej) nastąpiło po złożeniu oświadczenia przez każdy z banków, przyszłych uczestników, o bezwarunkowej gotowości do jego uruchomienia. Wcześniej, już 6 stycznia 1993 r., podczas posiedzenia Rady Nadzorczej Zarząd KIR SA zgłosił gotowość Izby do wprowadzenia w trybie produkcyjnym tego systemu. W niespełna rok od rejestracji powstała Izba z Centralą, siedemnastoma oddziałami (BRIR-ami) oraz systemem o wielowątkowej, złożonej aplikacji. Jednocześnie uruchomiona została ogólnokrajowa poczta kurierska oraz zostali przeszkoleni pracownicy banków mający pracować przy obsłudze tego systemu. Narodowy Bank Polski dokonał z kolei konsolidacji numerów rachunków banków prowadzonych dotąd w 49 oddziałach NBP i scentralizował ich obsługę w nowo powołanym Departamencie Rachunków Banków w ramach utworzonego systemu SORB (obecnie rachunki te obsługuje Departament Systemu Płatniczego Centrali NBP). Należy zwrócić uwagę na entuzjazm i nadzieję wyrażaną przez banki uczestniczące w tym przedsięwzięciu. Dla nowo powstałej spółki było to ogromne wyzwanie. Nie można było bowiem zawieść pokładanych w niej nadziei. System SYBIR został zbudowany i wprowadzony w wyjątkowo krótkim czasie, za niewiele więcej niż 1 mln USD, a co najważniejsze, został zaakceptowany przez banki. W mniej niż 9 miesięcy od uruchomienia, tj. 30 czerwca 1994 r., cały sektor bankowy korzystał już z systemu rozliczeń prowadzonego przez KIR SA. Równoległe podjęto prace nad systemem rozliczeń elektronicznych ELIXIR, w którym przedmiotem rozliczeń była nie papierowa przesyłka rozliczeniowa, tak jak w systemie SYBIR, ale elektroniczna pojedyncza transakcja opatrzona podpisem cyfrowym. Od dnia 30 czerwca 1998 r. wszystkie banki korzystały już z systemu ELIXIR. Polskie prawo okazało się na tyle elastyczne i nowoczesne, że w jego ramach banki - na zasadzie porozumienia - wzajemnie honorowały transakcje z podpisem cyfrowym, mimo że stosowna ustawa pojawiła się dopiero 9 lat później. Izba nie tylko w tym zakresie realizowała oczekiwania banków. Również dzisiaj kontynuuje przyjętą misję i, sukcesywnie w stosunku do oczekiwania ze strony banków, przygotowuje nowe produkty oraz nowe formy płatności, licząc na pomyślne ich wprowadzenie. Praktycznie co roku Izba proponuje bankom nowe rozwiązania usprawniające system rozliczeń. Należy tu wymienić w kolejności wprowadzania: system MODELIX do rozliczania transakcji międzyoddziałowych, IMBIR - do odczytu optycznego, SZAFIR – do certyfikacji kluczy, ZEFIR – do weryfikacji poprawności numerów rachunków bankowych. Aby pomóc bankom w ograniczaniu roli systemu SYBIR, zaproponowano ich nowe produkty, tj. eMIR-S, eMIR-M oraz eMIR-L. Już od kilku lat gotowa jest koncepcja systemu EUROELIXIR, służącego do rozliczania transakcji w euro na terenie Polski. Przygotowywano także system elektronicznych potwierdzeń dla przelewów kierowanych do systemu ELIXIR. Jednocześnie Izba koordynuje wprowadzanie standardowych dokumentów bankowych w polskim sektorze bankowym i finansowym oraz monitoruje wdrażanie nowego rachunku bankowego NRB. Jednym słowem, w pełni stara się wywiązywać z powierzonej misji zawartej w stwierdzeniu: szybkość, niezawodność, bezpieczeństwo. Dysponując relatywnie krótkim cyklem rozliczeniowym dla transakcji detalicznych, może być wzorcem dla wielu krajów Europy. W ciągu dziesięciu lat nie zdarzyło się „wypadnięcie” żadnego dnia rozliczeniowego. Niezbędny do utrzymania wysokiej jakości usług plan kontynuowania działalności został w Izbie wprowadzony w czasie, gdy w kraju podjęto pierwsze teoretyczne rozważania na ten temat. Zastosowanie kluczy asymetrycznych, które rozpoczęło się 9 lat temu i było powiązane z zapewnieniem jak najwyższego poziomu bezpieczeństwa dla transakcji elektronicznych, jeszcze dzisiaj w wielu krajach nie jest powszechnie obowiązującym rozwiązaniem. Nic dziwnego, że z Europy Wschodniej i Centralnej jedynie KIR SA została zaproszona do globalnego testu Y2K. Główny cel planu strategicznego Izby na lata 2001-2005, którym jest eliminacja dokumentów papierowych z rozliczeń międzybankowych do połowy 2004 r., staje się coraz bardziej realny zważywszy, że w 2002 r. udział transakcji rozliczanych elektronicznie sięgnął 75% ogółu płatności rozliczonych przez Izbę. Wysiłek banków oraz instytucji współpracujących z Izba pozwoli Polsce dołączyć do grupy krajów z najnowocześniejszym systemem rozliczeń. To, na co w wielu krajach trzeba było dziesięcioleci, w naszym kraju zostało wykonane w niespełna dekadę.

Tadeusz Ołdakowski
Prezes Zarządu
Krajowej Izby Rozliczeniowej SA